

Klimat- och näringsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
agnes.nordwall@regeringskansliet.se

Ert diarienummer: KN2025/02439

Remissvar över promemorian Kontaktpunkter, tillstånd och tidsfrister enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri (KN2025/02439)

Allmänt om förslagen

I promemorian föreslås kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om kritiska råmaterial (CRMA) och EU-förordningen om nettonollindustri (NZIA). Enligt Talga uppfyller förslagen inte förordningarnas syfte, då de inte bidrar till att säkerställa en stabil, hållbar och diversifierad tillgång till de strategiska råvaror som är avgörande för Europas industri.

Som Sveriges enda strategiska projekt inom både ramen för CRMA och NZIA är det en stor besvikelse att se förslaget till implementering i svensk rätt. Det framstår både som en ovilja från Sveriges sida, men också som inkonsekvent med regeringens tidigare uttalanden och handlingar där regeringen har stöttat både CRMA och NZIA under dess införande. Vi ser även att det förslaget inte är i linje med det fakta-PM:et om REsourceEU där det framgår att: "regeringen är generellt positiv till kommissionens avsikter om att se över lagstiftning som hämmar genomförandet och projektleveranser för prioriterade projekt som nämns i avsnitt 2.4, påskynda projektleveranser."

Förslagen behöver vässas så att det säkerställs att strategiska projekt prioriteras och att tillståndsprocesserna blir kortare.

- Vi avstyrker promemorians bedömning att detaljplaneförfarandet faller utanför tillståndsprocessen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial (CRMA) och EU-förordningen om nettonollindustri (NZIA). Bedömningen saknar stöd i förordningarnas ordalydelse vilket innebär att Sverige riskerar att inte följa EU-rätten samtidigt som man riskerar att göra tidsfristbestämmelserna i stor utsträckning verkningslösa i Sverige. Vi ser med oro på att promemorian inte innehåller några förslag som säkerställer att strategiska projekt faktiskt prioriteras och handläggs skyndsamt.
- Vi avstyrker promemorians slutsats att tidsfristen löper separat för varje enskilt tillståndsförfarande.

- Vi avstyrker promemorians slutsats att ansökningar kan avslås eller avvisas enbart på grund av att en tidsfrist riskerar att överskridas. Det saknas rättsligt stöd för bedömningen.
- Vi anser att promemorian inte uppfyller kraven i artikel 10.5 CRMA och artikel 15.4 NZIA om att överklaganden avseende strategiska projekt ska behandlas som brådskande. Befintliga svenska instrument är inte tillräckliga och regeringen bör utreda hur en särskild prioritering och förtursförklaring av strategiska projekt vid domstolsprövning kan inrättas.
- Vi avstyrker promemorians tolkning att tillstånd som initieras av annan än projektägaren inte omfattas av förordningarnas definition. Alla tillstånd som är nödvändiga för genomförandet av ett strategiskt projekt ska ingå i tillståndsprocessen även när dessa söks av annan än projektägaren själv.
- Kontaktpunktens roll bör tydliggöras även avseende tillstånd med kortare handläggningstider än de tidsfrister förordningarna föreskriver.

Detaljplaner ska ingå i tillståndsprocessen

Vi avstyrker promemorians bedömning att detaljplaneförfarandet faller utanför tillståndsprocessen. Bedömningen i promemorian är ej förenlig med förordningarnas ordalydelse och syfte.

Som erkänt strategiskt projekt under både CRMA och NZIA är vi djupt oroade över att en implementering som exkluderar detaljplaneförfarandet riskerar att motverka förordningarnas syfte. Vi hemställer att regeringen reviderar sin tolkning och uttryckligen anger att detaljplaneförfarandet ingår i tillståndsprocessen vid tillämpningen av CRMA och NZIA.

Promemorian grundar sin slutsats på en jämförelse mellan kommissionens ursprungliga förslag och den slutliga texten. I det ursprungliga förslaget ingick ordet "planera" uttryckligen i uppräknningen av vad tillståndsprocessen omfattar. Det ordet togs bort i den slutliga versionen av förordningarna. Promemorian tolkar detta som att planläggningsförfaranden medvetet exkluderats:

"I kommissionens ursprungliga förslag till EU-förordningar fanns 'planera' med i uppräknningen av vad som omfattades av tillståndsprocessen. Ordet planera finns inte kvar längre och därmed ingår inte t.ex. detaljplaneförfarandet i tillståndsprocessen även om en detaljplan kan behövas för att möjliggöra byggnation." Promemorian, avsnitt om CRMA, s. 106

"Det fanns med i kommissionens ursprungliga förslag till EU-förordning men inte i den slutliga utformningen. Eftersom tidsfristerna enligt EU-förordningen om nettonollindustri bara gäller för tillståndsprocessen bör slutsatsen därför bli att t.ex. detaljplaneförfarandet inte omfattas av tidsfristerna." Promemorian, avsnitt 11.2

Artikel 2.18 i CRMA definierar tillståndsprocessen som: *"a process covering all relevant permits to build and operate a critical raw material project, including building, chemical and grid connection permits and environmental assessments and authorisations where those are required"*

Artikel 3.19 i NZIA innehåller en motsvarande definition avseende alla relevanta tillstånd för att bygga, utvidga, omvandla och driva tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt.

Definitionen anger "alla relevanta tillstånd" för att bygga ett projekt. De tillstånd som räknas upp – bygglov, kemikalietillstånd, nätanslutning – är illustrativa exempel och inte en uttömmande lista. Borttagandet av ordet "planera" i den slutliga texten innebär inte att planlägningsförfaranden medvetet exkluderats utan återspeglar en redaktionell förenkling, eftersom detaljplaner i alla händelser rymms inom uttrycket "alla relevanta tillstånd för att bygga".

I Sverige är en detaljplan ofta en rättslig förutsättning för att bygglov ska kunna beviljas. Utan antagen detaljplan kan byggnation i många fall inte lagligen påbörjas. Det är svårt att se hur ett sådant förfarande *inte* skulle utgöra ett "relevant tillstånd för att bygga" i förordningarnas mening.

Detaljplaneprocessen är dessutom i praktiken ofta det tidsmässigt mest krävande steget i hela projektprocessen som kan ta flera år att genomföra. Att exkludera detta steg från tillståndprocessens tidsfrister och samordningskrav riskerar att göra tidsfristbestämmelserna i CRMA och NZIA i stor utsträckning verkningslösa i ett svenskt sammanhang.

EU-kommissionen anger i sin egen FAQ om strategiska projekt under NZIA att sådana projekt ges:

"Priority status at national level for all administrative processes, as well as for the permit-granting process, including for environmental assessments and spatial planning under Article 15(1)-(2)"
Europeiska kommissionen, FAQs and benefits, single-market-economy.ec.europa.eu

Den uttryckliga hänvisningen till "spatial planning" (fysisk planering) i kommissionens egna vägledning behandlar fysisk planering som en del av den process förordningarna tar sikte på. Detta talar starkt emot promemorians tolkning.

Övriga synpunkter

Prioritetsstatus för strategiska projekt

Vi anser att promemorian inte uppfyller förordningarnas krav på att strategiska projekt ska prioriteras och hanteras skyndsamt. Promemorian konstaterar att det i svensk rätt saknas en status av högsta möjliga nationella betydelse och att det inte finns planer på att införa en sådan. Utan konkreta åtgärder för att säkerställa prioritering kommer strategiska projekt i praktiken att behandlas på samma sätt som alla andra projekt, vilket inte är förenligt med förordningarnas krav.

Tidsfristen ska avse hela tillståndprocessen

Vi avstyrker promemorians slutsats att tidsfristen löper separat för varje enskilt tillståndsförfarande. Enligt förordningarnas ordalydelse (artikel 2.18 CRMA, artikel 3.19 NZIA) avser tillståndprocessen alla relevanta tillstånd sammantaget. Tanken är att en projektägare ska

kunna räkna med att hela processen ryms inom en given tidsfrist, inte att det löper ett obegränsat antal separata tidsfrister. Promemorians tolkning (s. 114) riskerar att innebära att det i praktiken inte sätts något tak för den sammantagna processen.

Innebörden av en tidsfrist

Vi avstyrker att ansökningar kan avslås eller avvisas enbart på grund av att en tidsfrist riskerar att överskridas. Det saknas rättsligt stöd för denna slutsats (s. 114) i förordningarna. Förordningarna uppställer inte avslag eller avvísning som en konsekvens av en överskridna tidsfrist. Uttalandet bör revideras.

Skyndsam handläggning vid överklagande av strategiska projekt

Vi anser att promemorian inte tillräckligt adresserar frågan om skyndsam hantering vid överklagande av tillståndsbeslut för strategiska projekt. I Sverige kan överklagandeprocesser för stora industriella projekt ta många år, vilket i praktiken kan omintetgöra de tidsvinster som förordningarna syftar till att uppnå.

Artikel 10.5 i CRMA och artikel 15.4 i NZIA anger likalydande att alla tvistlösningsförfaranden, överklaganden och rättsliga åtgärder kopplade till strategiska projekt ska behandlas som brådskande, i den mån nationell rätt föreskriver sådana förfaranden.

I svensk rätt finns en möjlighet till förtursförklaring enligt 1 § lagen (2009:1058) om förtursförklaring i domstol. Denna lag är dock ett reaktivt och mycket trubbigt instrument som förutsätter att handläggningen redan har oskäligt fördröjts, och tillämpas endast när fördröjningen är så allvarlig att det föreligger en beaktansvärd risk för en kränkning av Europakonventionen. Lagen är inte utformad för att *proaktivt säkerställa skyndsam prövning av strategiska industriprojekt* och utgör därmed inte ett tillräckligt svar på de krav som CRMA och NZIA uppställer.

Vi hemställer att regeringen utreder hur en prioritering och förtursförklaring vid domstolsprövning av överklaganden avseende strategiska projekt kan inrättas i svensk rätt, i enlighet med de skyldigheter som följer av artikel 10.5 CRMA och artikel 15.4 NZIA.

Alla nödvändiga tillstånd för genomförandet ska ingå – även när dessa söks av annan än projektägaren själv

Tillstånd som är nödvändiga för genomförandet av ett strategiskt projekt ska ingå i tillståndsprocessen även när dessa söks av annan än projektägaren själv. Promemorian exkluderar sådana tillstånd med hänvisning till att tillståndsförfaranden som initieras av annan än projektägaren inte omfattas av förordningarnas definition. Vi delar inte denna tolkning och den saknar stöd i förordningarnas ordalydelse.

Artikel 2.18 i CRMA och artikel 3.19 i NZIA definierar tillståndsprocessen som en process som omfattar alla relevanta tillstånd för att bygga och driva ett projekt. Kopplingen till projektägaren i definitionen avser vem som är mottagare av det övergripande beslutet – inte att varje enskilt underliggande tillstånd måste sökas av projektägaren själv. Promemorian lägger till ett krav som inte finns i förordningstexten.

Ett tydligt exempel är tillstånd för elledningar, som beslutas av Energimarknadsinspektionen och söks av nätbolaget och inte av projektägaren. För strategiska projekt är tillgång till nätinfrastuktur en grundläggande förutsättning för att investeringen ska kunna genomföras, och tillstånden är därmed funktionellt integrerade i projektets tillståndsprocess. Detsamma kan gälla andra tillstånd som av praktiska eller legala skäl söks av en annan aktör men som är nödvändiga för att projektet ska kunna byggas och drivas. Om sådana tillstånd undantas från kontaktpunktens tillämpningsområde riskerar de att utgöra kvarstående flaskhalsar som i praktiken omintetgör de tidsvinster förordningarna syftar till att uppnå.

Kontaktpunktens roll även för tillstånd med kortare handläggningstider

Vi anser att kontaktpunktens roll bör tydliggöras även avseende tillstånd som redan har kortare handläggningstider än de tidsfrister som anges i förordningarna. Många tillstånd som är nödvändiga för genomförandet av ett strategiskt projekt – såsom anmälningsärenden och bygglov – har i svensk rätt redan kortare handläggningstider. Dessa är ofta avgörande för framdriften i investeringsprojektet.

Av artikel 15 i NZIA framgår att alla berörda myndigheter ska säkerställa att relevanta förfaranden för strategiska nettonollprojekt hanteras på snabbast möjliga sätt. En motsvarande skyldighet följer av CRMA, där artikel 10.4 anger att strategiska råmaterialprojekt ska tilldelas statusen högsta möjliga nationella betydelse och behandlas i enlighet därmed i tillståndsprocesserna, samt att artikel 9 klargör att förordningens tidsfrister inte påverkar kortare nationella tidsfrister. Det faktum att ett förfarande redan har en kortare handläggningstid än vad förordningarna föreskriver innebär inte att kontaktpunktens uppdrag faller bort – tvärtom kvarstår skyldigheten att säkerställa att även dessa ärenden hanteras skyndsamt och samordnat. Det bör därför tydligare framgå i promemorian att kontaktpunktens samordnande och skyndsamma hantering gäller för samtliga relevanta tillstånd, oavsett om handläggningstiden understiger förordningarnas tidsfrister, och oavsett om det rör sig om ett projekt enligt NZIA eller CRMA.

Luleå 2026-04-13

Emma Själín
Head of Public Affairs